

Na kraju je dodala i konkordanciju Amzulescuovim brojčanim oznakama, tako da imajući originalno izdanje u ruci vrlo lako pronađemo željenu baladu. Steinova je malo i dopunila Amzulescua dodavši na kraju prijevoda i zemljopisnu kartu. Ovaj šapirografirani prijevod učinio nam je potpuno dostupnim rumunjski katalog. Ipak će takvo zalaganje prevodioca biti nepotrebno ako se svi folkloristi — sastavljajući kataloga usmenih pripovjednih pjesama uključe u rad Frajburškog kruga. Njihovo osnovno traženje je da katalog bude dvojezičan.

Nives RITIG-BELJAK

MAKEDONSKI REVOLUCIONERNI NARODNI PESNI ZA GOCE DELČEV, JORDAN PIPERKATA I PITU GULL, Izbor, redakcija i zabeleški Dr BLAŽE RISTOVSKI, Muzikološka obrabotka GORGI M. GORGIEV, Sorabotnik TATJANA ŽEŽELJ-KALIČANIN, Makedonska knjiga, Institut za folklor, Skopje 1974, 363 str.

Knjigom **Makedonske revolucionarne narodne pjesme** Institut za folklor u Skoplju započeo je izdavanje narodnih pjesama kao dijela edicije zacrtane u više tomova pod nazivom **Makedonsko narodno stvaralaštvo**. U ovoj prvoj knjizi tiskane su 273 revolucionarne pjesme koje opjevavaju trojicu legendarnih vođa ilindenskog ustanka: Gocu Delčeva, koji je poginuo neposredno pred ustanak, Jordana Piperkata, koji je poginuo u toku ustanka, i Pitu Gulia, koji je pao u obrani Kruševačke Republike.

Knjiga je koncipirana ovako: I. predgovori (o pjesmama zbornika piše Blaže Ristovski, a o njihovim glazbenim osobitostima Gorgi Gorgiev), II. tekstovi pjesama i III. prilozima.

U uvodnoj riječi (na 12 stranica) Blaže Ristovski govori o koncepciji knjige, jedinstvu pjesama, razlozima odvajanja ovih pjesama od drugih iz istog razdoblja, o bilježenju, o dosa-

dašnjim izdanjima i dr. Na idućih osam stranica Gorgi M. Gorgiev informira o glazbenim osobitostima (strukturni tonskih nizova u melodijama, formalnim strukturama u melodijama, metričkim strukturama u stihovima, osnovnim metričkim strukturama u melodijama, melodijskim varijantama nekih karakterističnih pjesama).

Tekstovi izabranih pjesama zauzimaju 208 stranica. Podijeljene su u tri grupe: 1. pjesme o Goci Delčevu (162), 2. pjesme o Jordanu Piperkati (79) i 3. pjesme o Pitu Guliu (32). Prvi stiho- vi svih pjesama imaju i notne zapise. Autori su donijeli i po više varijanata pjesama.

U **Prilozima** na 127 stranica dani su podaci o svakoj pjesmi (tko ju je, kada i od koga zabilježio), dopunska objašnjenja pa i varijantske dopune (46 stranica), objašnjenja upotrijebljenih kratica, podaci o 61 zapisivaču, podaci za 238 pjevača i kazivača pjesama, nazivi 154 mjesta gdje su pjesme zabilježene, podaci o 105 imena koja se u pjesmama spominju, podaci za 116 geografsko-toponimskih naziva, predmetni registar, rječnik tuđica i manje poznatih riječi, tonski nizovi, osnovne metroritmičke strukture melodija, formalne strukture tekstova i melodija u melostrofama, melografi melodija i registar pjesama prema azbučnom redu. Na kraju je dan sažetak na francuskom.

Ante NAZOR

YEARBOOK OF THE INTERNATIONAL FOLK MUSIC COUNCIL, CHARLES HAYWOOD, Editor, Published by the International Folk Music Council with the assistance of International Music Council under the auspices of the UNESCO, vol. 4, 1972, 200 str.; vol. 5, 1973, 237 str. — BRUNO NETTL, Editor, vol. 6, 1974, 175 str.; vol. 7, 1975, 191 str.

Kako se ovim prikazom obuhvaćaju četiri knjige »Godišnjaka Međunarodnog savjeta za folklornu glazbu« (svesci br. 4, 5, 6 i 7, tj. godišta 1972, 1973,

1974. i 1975) prikaz će formalno biti razdijeljen u četiri manje cjeline vezane uz svaku knjigu.

Prva knjiga prikazanog godišnjaka (sv. 4, 1972) jest jubilarni izdavački primjerak, povodom 25. godišnjice izlaženja iz tiska. Nakon uvodnog članka izdavača, posvećenog značajnim ličnostima za IFMC, Ralphu Vaughanu Williamsu i Maud Karpeles, slijedi niz od 12 članaka s vrlo različitim tematikom. Edith Gerson-Kiwi pod naslovom članka **Burdon** i »**dyaphonia basilica**« nastoji iznaći nove orijentacije u vezi s porijeklom i pravom prirodom zapadne polifonije, posebno historijskim oblicima bourdona i faux bourdona. U tu svrhu slijedi još neotkriveni put što vodi od centralne Azije (Indija) preko perzijskih, kavkaskih i islamskih zemalja do balkanskog poluotoka, a odatle i dalje do mediteranskih zemalja. Autorica se u članku ograničava na heteromeličnu instrumentalnu folklornu polifoniju burdonskog tipa. Opisujući burdonske instrumentalne stilove i glazbala (aerofona i kordofona) triju kulturnih područja Srednjeg istoka, Edith Gerson-Kiwi upozorava na različite stupnjeve razvoja. U arapskim mediteranskim zemljama nalazi dvojak razvoj: jedan koji razrješava dvoglasnu dijafoniju u umjetničku monofoniju i drugi koji se odvija u smjeru figuracije burdonskog tona u burdonski motiv. Taj drugi oblik dvoglasne polifonije (za koji navodi notne primjere iz Tunisa i Iraka) smatra novim početkom, gdje izraziti glas tonalne osnove postaje melo-metrička perioda koja se višekratno ponavlja kao baza za kontrapunktske varijacije. Na taj se način burdonski ton promijenio u ostinatnu clausulu u zapadnjačkom smislu. Iz arapskih zemalja Magreba (Tunisa, Alžira i posebice Maroka) autorica trasira put izravno u Španjolsku kasnoga srednjeg vijeka, odakle se ostinatni burdon nastavlja u burdonskom pjevanju i svirci južne Francuske i Italije. Priklanja se sugestiji E. Jammersa da su takvi oblici protopolifonije u tim zemljama postojali prije no što ih je opisao Johannis de Muris pod nazivom »dyaphonia basilica«. U Španjolskoj Edith nalazi oživljavanje starih tradicija ostinata u plesovima passacaglia, alta i bassa i njihovim srodnim oblicima. Svoju tvrdnju o prožimanju istočnjačkog burdona i za-

padnjačke dijafonije bazilike kao jedne velike umjetničke misli Istoka i Zapada potkrepljuje djelomičnom transkripcijom Recercada Diega Ortiza, skladatelja i teoretičara iz 16. stoljeća. — Članak ove vrste prikazao sam zbog osjećaja potrebe da se podstaknu slična istraživanja i na našem tlu kako bi se osvijetlilo i odredilo mjesto burdonskih oblika naših vokalnih i instrumentalnih tradicija u globalnim razmjerima. Članak Bertranda H. Bronsona **Da li su modusi demodirani?** koncipiran je kao djelomičan odgovor na objavljeno protiviljenje Normana Cazdena upotrebi konvencionalne modalne terminologije u analizi britansko-američkih tradicionalnih napjeva. Slijedeća tri članka razmatraju probleme akulturacije u različitim medijima i sredinama. Poul Rovsing Olsen u članku **Akulturacija u eskimskim pjesmama s Grenlanda** pronalazi određene primjere transformacije tradicionalnih napjeva (promjene obrasca s 3 tona u obrazac s 4 tona u istočnom Grenlandu i promjene ritma u području Thule, tj. na sjevernom Grenlandu) pod utjecajem crkvene glazbe, ali ustanovljuje u drugim krajevima Grenlanda kao bitno postojanje dvaju različitih stilova (tradicionalni i crkveni) bez značajnijih međusobnih utjecaja. Takvu dvojnost pokušava objasniti kao stvarni društveni fenomen ili kao pojedinačan osobni mentalni stav. Adrienne L. Kaepler u članku **Akulturacija u havajskom plesu** polazi od dva havajska žanra s plesnom pratnjom, i to »mele inoa« i »mele ho' oipoipo«. O crtavajući važne aspekte tradicionalnog plesa, koji se tiču odnosa plesa prema tekstu i odnosa plesa i glazbe, kao i cjelokupne tekstovno-koreografsko-muzičke strukture i same uloge plesača, autorica daje kratak historijski prikaz slijeda promjena u plesu hula. Promjene su zahvatile glazbu, ples i same kulturne vrijednosti. Doblje promjene u plesnim pokretima dvadesetog stoljeća pripisuje manjem broju temeljnih transformacijskih procesa: brojnoj imigraciji, sve manjoj upotrebi havajskog jezika i turizmu. Analiza primjera »mele inoa« pjesme **Wahine Holo Lio** pokazuje niz promjena u instrumentalnoj pratnji, odjeći, plesnoj poziciji i funkciji plesača. Takvu »aerodromsku« verziju akulturiranog plesa hula može danas po

njenim riječima vidjeti prosječan turist, koji zaboravlja da se iza takvih proizvoda često kriju napjevi protestantskih himni i novouvedene pantomime, te zapadnjačke ideje o ljubavi i plesu kao zabavi umjesto prvotnog izraza osjećanja poštovanja bogovima i precima - poglavcima. Robert Kaufman u članku **Gradska glazba Shona i problem akulturacije** uz sažete opise ruralne i urbane glazbe (koja obuhvaća prema autoru rekreacijsku i religioznu glazbu) sa specifičnim instrumentarijem tih dviju sredina, zaključuje da su vrlo različiti muzički produkti urbane sredine pod snažnim utjecajem južne Afrike, kongoanskog stila i seoskih područja Shona ipak u osnovi zadržali tradicionalne postupke kulturnih i glazbenih odnosa seoskih područja Shona. Bonnie C. Wade u članku **Pjesme tradicionalnih svadbenih ceremonija u sjevernoj Indiji** razmatra sociokulturni kontekst, tematiku tekstova, obrasce ponavljanja teksta, kao i melodijske opsege i rasporede intervala u pojedinim pjesmama vezanim za svadbene rituale poput »lagana« i »bana« i same svadbe (»pheraka«). U cijelom repertoaru magnetofonski snimljenih i filmovanih pjesama u četiri općine okružja grada Delhija (grad Gurgaon i sela Jharsa, Jhannholi i Singola) autorica nije mogla naći homogenost glazbenih osobina koje bi pomogle u određivanju starosnih slojeva, izuzev tehnika izvedbe, koje se razlikuju ovisno o mlađem ili starijem izvođaču. Veliku šarolikost melodijskih, ritmičkih i tekstualnih osobina pjesama unutar jednog sela autorica pokušava objasniti svadbenim običajem seoske egzogamije. E. Thomas Stanford u članku **Meksički son** uz vrlo iscrpno navođenje izvora u kojima se spominju nazivi i vrste pjesama i plesova son kao i nazivi glazbala i instrumentalnih sastava tipičnih za ovu kao i za srodne vrste (sones de Mariachi, Huapango i sones Jarochos), te analizu tekstualnog sadržaja tipičnih pjesama son i tipičnog sesquialtera ritma, nalazi korijene pjesme i plesa son u španjolskim modelima vrlo sličnima formi villancico. Nalazi da je sesquialera ritam zajednički većini španjolske i latinsko američke seoske glazbe čak i danas, a smatra da je proizašao iz utjecaja arapske glazbe za vrijeme maurske dominacije na I-

berijskom poluotoku. Mosunmola Ombiyi u članku **Folklorna glazba i ples u afričkom obrazovanju**, potaknut spoznajom da budući razvitak tradicionalne glazbe ovisi o svjesnom i prosudbenom prihvaćanju ili odbacivanju elemenata koji reguliraju kulturni život u Africi, pokušava razriješiti problem čuvanja i kontinuiteta afričke glazbe i plesa uključivanjem u školske obrazovne programe svih nivoa. Njegovi se prijedlozi iscrpljuju u manjim poglavcima o ciljevima takvih programa, o izboru tipa glazbene građe, o metodologiji podučavanja, o pomoćnim sredstvima za podučavanje, o mediju podučavanja (glavni problem je izbor jezika) i o kvalificiranim nastavnicima. Ola Kai Ledang u članku **O akustičkoj i sustavnoj klasifikaciji drombulja** nakon temeljitog preispitivanja postavki o proizvodnji zvuka na drombuljama raznih autora i autoriteta, kao i vlastitih akustičkih ispitivanja - provedenih pomoću elektroničkih naprava (Sonograph 6067 A i Scale Magnifier Unit 6076 A) dolazi do zaključka da drombulje treba klasificirati kao slobodno aerofono glazbalo, a ne kao idiofono glazbalo. Alice M. Moyle u članku **Zvučni filmovi za kombiniranu notaciju** izvještava o Groote Eylandtu, terenskom istraživačkom projektu iz 1969. godine provedenom u Australiji. Projekt se temeljio na pretpostavci da je priprema notacije (slušne i vizualne) prvi stupanj potreban u istraživanju međuovisnosti glazbene i plesne izvedbe. Takva notacija glazbe i pokreta također je bitna za komparativne studije izvođačkog »stila«. Corrobori pjesme i plesovi dviju etničkih grupa (Wanindilyangwa i Nunggubuyu) snimane su s 3 filmske kamere i 2 magnetofona. Na taj je način pribavljen kompletan materijal za kompletnu kombiniranu notaciju, koja simbolički predstavlja četiri kontinuiteta: ples (s nizom pokreta) i mimike, znakova rukama), plesnu pjesmu i popratne instrumentalne i vokalne zvukove, riječi pjesama (ili verbalni sadržaj pjevanja, prevodiv ili neprevodiv, uključujući »besmislene« slogove), kao i dodatne zvukove plesača ili promatrača, koji uključuju povike, upute itd. Na klasičnom notnom sistemu prikazana je glazba, dok su pokreti predstavljeni Benešovim simbolima za svakog plesača na vlastitom crtovlju,

poput instrumentalnih dionica u orkestralnoj partituri. Primjer transkripcije **Plesa crvene noge** obuhvaća čak 10 plesača. Stephen Erdely i Robert A. Chipman izvještavaju o **Analizi snimki zvučnih valova na vrpcama niskih frekvencija kao pomoći etnomuzikološkim podacima**. U knjizi su još i kratki prilozi Luisa Felipea Ramone y Rivere o pjesmama Maypolá s atlantske obale Nikaragve i Alana Lomaxa o kantometrijskim i koreometrijskim projektima.

Druga knjiga (svezak 5, 1973) sadrži uz uvod izdavača o Pablu Casalsu i katalonskoj folklornoj glazbi i rasporeda 22. konferencije IFMC-a, održane u baskijskom muzeju u Bayonneu u Francuskoj od 26. srpnja do 1. kolovoza 1973. godine, niz od deset članaka. Bruno Netti i Ronald Riddle u članku **Taqsim Nahawand: studija šesnaest izvedbi Jihada Raecya** pokušavaju dobiti uvid u jedan aspekt improvizacijskog procesa srednjoistočne glazbe na temelju koncentrirane dokumentacije o načinu na koji arapski izvođač improvizira u jednom maquamu koristeći se jednim oblikom ili vrstom. Primjeri na kojima se temelji analiza, odsvirani su na dva glazbala: buzuqu i nau. György Szomjas-Schiffert u članku **Tradicionalni stil pjevanja Lapa** analizira pjesme (zване »yoik«) koje povezuje s vrlo starim šamanskim ritualima. Vokalnu praksu vezanu za te pjesme smatra jedinstvenom u Evropi i Aziji, i kao pojavu prežitka primitivnog evropskog čovjeka koji je došao u te krajeve još u kameno doba. Hugh Shields govori o **Dopunskim slogovima u anglo-irskom folklornom pjevanju**. George List u **Komparaciji određenih aspekata kolumbijskih i španjolskih folklornih pjesama** nalazi određene tekstovne i melodijske paralele, što ga navodi na zaključak da melodije kolumbijskih pjesama čine dio općeg zapadnoevropskog melodijskog stila i da im porijeklo treba tražiti u Španjolskoj, Francuskoj i Engleskoj. Hugo Zemp u suradnji s J. Schwartzom u članku **Ekviheptatonske ljestvice panovih svirala kod naroda Are'Are (Malaiti, Salomonsko otočje)** želi pokazati postojanje sedmotonske ljestvice jednakih intervala i u četvrtom području (pored poznata tri: jugoistočna Azija, Crna Afrika i Meksiko), u području Melane-

zije. Članak izvještava o početnim ot-krićima kontinuiranog studija ljestvice glazbala, od kojih je izabranih dvadeset i osam pripadalo četirima različitim grupama sastava panovih svirala: »au tahana«, »au keto«, »au taka'iori« i »au paina«. Christian Ahrens u članku **Polifonija u sviranju Toulouma kod pontskih Grka** u stvari uspoređuje instrumentalnu tehniku i polifoni muzički izraz pontskih Grka i etničke manjine Lazá (koji obitavaju u Turskoj na obali Crnog mora, nekadašnjoj postojbini pontskih Grka), na glazbalu touloum, klarinetskoj sviraljci s mješinom bez burdonske cijevi, sličnoj našim diplama, ali s rasporedom rupica 5:5 na dvocijevnoj prebiraljci. Thomas F. Johnston piše o **Kulturnoj ulozi glazbe uz ispijanje piva kod Tsonga u Mozambiku**. David Welch piše o **Ritualnoj intonaciji molitvene poezije (Oriki) kod Yoruba** u jugozapadnoj Nigeriji, Judith Lynne Hanna o **Afričkom plesu: kontinuitetu promjene** i Anca Giurchescu o **Plesu kao semiotičkom objektu**.

Treća knjiga (svezak 6, godina 1974) pored predgovora izdavača Brune Nettila i komemorativnih članaka Maud Karpeles o Franku Howesu i Barbare Krader o Ljubici S. Janković, sadrži sedam opsežnih članaka. Walter Graf pod naslovom **Komparativna muzikologija u Austriji od 1896.** opisuje razvitak te znanstvene grane pod utjecajem njenih najznačajnijih predstavnika kao što su Richard Wallaschek, Robert Lach, zatim sam autor i njegov sljedbenik Franz Födermayr. Roderik Lange u članku **O razlikama između seoskog i gradskog: tradicionalno poljsko plesanje na selu** ukazuje na primjeru plesa kujawiaka kako se u gradskoj verziji gubi onaj prvobitni improvizacijski karakter proizašao iz interakcije plesača i svirača na selu. Amnon Shiloah u članku **Pjesnik glazbenik i pjesničko-glazbeno stvaranje na Srednjem istoku** dolazi do zaključka da je melodija u mnogo slučajeva važan činilac u oblikovanju stihova i kitica. Također predlaže klasificiranje više žanrova u dvije glavne kategorije: silabičke i ritmičke pjesme i melizmatičke i ritmički slobodne pjesme. U završnom dijelu članka donosi niz podataka iz kazivanja samih pjesnika glazbenika o problemima njihove umjetnosti, koji obuhvaćaju jezik, meto-

du učenja, učinak prisutnosti slušaoca kao stimulativnog činioca u procesu stvaranja, plaćanje i društveni položaj, kao i fiksiranje poezije u pisanom obliku. Israel J. Katz u članku **Tradicionalna folklorna glazba Španjolske: istraživanja i perspektive** donosi niz podataka o povijesnoj pozadini, povijesnim izvorima, folklorističko-antropološkim zbirkama, etnomuzikološkim zbirkama i nekoliko glazbenih primjera folklorne španjolske glazbe. Stephen Blum u članku **Perzijska folklorna pjesma u Meshhedu (Iran), 1969.** daje kratak pregled važnih vrsta folklorne pjesme na perzijskom jeziku u području Khorosan (sjeveroistočni Iran). Naravno, čita ga zanima odnos pjesničkih vrsta (charbeiti, ghaeribi, roba i Qaera'i) i melodijskih tipova (saerhaeddi i maehaelli), koji dokumentira s deset transkripcija. Posljednji članak je u stvari kolektivni izvještaj Studijske grupe za nazivlje folklornog plesa IFMC-a iz 1972. godine. Skupina autora iz raznih zemalja priložila je pod naslovom **Osnove za analizu strukture i oblika folklornog plesa: slog** apstraktni sustav, grafičke simbole i nazivlje univerzalne vrijednosti koje smatra nužnim za objektivno istraživanje i analizu folklornog plesa, ne ostavljajući po strani ni probleme odnosa između plesa i glazbe. Četvrta knjiga (sv. 7, godište 1975) posvećena je značajnoj ličnosti Maud Karpeles. Izdavač Bruno Nettl napisao je predgovor u kojem ukratko opisuje njeno značenje u istraživanju folklorne glazbe, povodom proslave njena devedesetog rođendana. Slijedi niz članaka raznih tema i autora: R. P. Elbourne — **Pitanje definicije**, Walter Wiora — **Folklorna glazba i »Musica Humana«**, William P. Malm — **Shoden: Studija tokijske festivalske glazbe. Kada je varijacija improvizacija?**, Ljubica S. Janković — **Brača Tihomir i Vladimir Đorđević: pioniri etnomuzikologije u Srbiji**, B. C. Deva — **Aerofono glazbalo s dvostrukim jezičkom u Indiji**, Josef Kuckertz — **Poričjeklo i konstrukcija melodija u baulskim pjesmama iz Bengala**, Brian Bebbington — **Formalizacija engleskih ukrasnih obrazaca**, Laszlo Vikar — **Improvizacija u glazbi stanovništva srednje Volge**, Suzanne Yonerman — **Metoda i teorija u istraživanju plesa: antropološki pristup** i Irene Markoff — **Dvoglasno pjevanje iz područja Razlog**

u jugozapadnoj Bugarskoj. Sve knjige obiluju kvalitetnim i brojnim prikazima novotiskanih knjiga iz etnomuzikološkog područja i prikazima novizašlih gramofonskih ploča.

Krešimir GALIN

CONSTANTIN BRAILOIU, PROBLEMES D'ETHNOMUSICOLOGIE, Textes réunis et préfacés par GILBERT ROUGET, Minkoff reprint, Genève 1973, 466 str.

Izdavanjem izbora studija i teoretskih rasprava Constantina Brailoiuja, velikog radnika na području etnomuzikologije, otkriva se ne samo velika ličnost već i vrlo angažiran graditelj etnomuzikologije kao naučne discipline. Izbor radova, koje je izvršno predstavio Gilbert Rouget, ne objašnjava samo razvoj uglednog rumunjskog etnomuzikologa. Njegova dostignuća, koja su rezultat postojanja i jasno usmjerena napora, kao da nadilaze okvire individualnog dometa i djeluju gotovo kao program koji živi, odnosno kao program koji se ostvaruje i dopunjuje još i danas.

Radovi iz prvog dijela knjige okupljeni su pod naslovom **Metodologija i kritika**. Od **Nacrta jedne metode muzičke folkloristike** iz 1931. godine preko iscrpnih radnih izvještaja pravog istraživanja, bogatog rezultatima i novim spoznajama (**Mioritza**) i razmišljanja o muzičkom folkloru iz 1949, dolazi do jasno postavljenog problema u referatu **Muzikologija i etnomuzikologija danas**, što ga je Brailoiu održao na Sedmom kongresu Internacionalnog muzikološkog društva 1958. godine u Kölnu. Zanimljivo je i značajno da od prvih početaka Brailoiu traži izlaz iz folkloristike u sociologiji. Dok za muzičku folkloristiku smatra da je »jedna od onih nauka koje teže spoznavanju »mo jednog od uvjeta postojanja muzike u društvu«, sociologija se već u početku njegova rada doima kao nau-